

Waarom

Functionele bloemenranden zijn een interessant alternatief voor de klassieke gewasbeschermingsmiddelen. Het doel is om met behulp van deze randen minder te moeten sproeien en bijgevolg een kleinere impact op milieu en biodiversiteit te hebben. Door via de juiste bloemenmengsels gericht natuurlijke vijanden aan te trekken, zorgen deze voor natuurlijke plaagbestrijding in de omliggende akkers.

Wat

Functionele AgroBiodiversiteit (ofwel FAB) is het gericht stimuleren van biodiversiteit in en rond de akker om diensten te leveren voor de landbouw. Eén van de gebruikte FAB-maatregelen zijn FAB bloemenranden. Deze zijn gericht op natuurlijke plaagbestrijding: ze vormen nl. een habitat en nectar bron voor nuttige plaagbestrijders (ofwel nuttigen). Deze bestrijden op hun beurt dan plagen in gewassen (bv. larven van lieveheersbeestjes die bladluizen eten) rondom de bloemenrand. Op die manier is er minder nood aan gewasbeschermingsmiddelen.

Hoe

Aanleg

Locatie

- Bloemenranden worden het beste ingezaaid op plaatsen met volle of halfvolle zon.
- De rand mag ook niet onder water komen te staan voor langere periodes.

Conditie grond

- Voorkeur voor type grond gaat naar 'marginale grond', ofwel grond die idealiter niet te voedselrijk is. Op te rijke grond zal er meer onkruiddruk zijn en zal de toename in biomassa van de bloemen te snel gaan, waardoor ze rapper zullen gaan omvallen.
- Hou ook rekening met de voorgeschiedenis van het perceel: wat was de onkruiddruk in de vorige jaren? Indien die hoog was, is het belangrijk dat de nodige aandacht naar onkruidonderdrukking gaat.
- Het is ook belangrijk om de bloemenmix aan te passen volgens het type bodem (leem/zand/klei).

Timing inzaaien

Bij inzaai moet de grond moet voldoende warm en vochtig zijn, opdat zaden kunnen kiemen. Wanneer zaai je nu het beste in?

- Bij eenjarige mengsels kan je zowel in het voorjaar inzaaien als in het najaar. Indien je in het voorjaar inzaait, dan best in de maanden maart of april. De voorkeur gaat uit naar april omdat de bodem dan warmer is. Wanneer je in het najaar inzaait, zorg dan voor winterharde soorten die niet kapot gaan bij vorst in de winter.
- Bij meerjarige mengsels zaai je het best in het najaar in (september of oktober). Het najaar heeft meer kans op slagen, omdat het voorjaar de laatste jaren vaak heel droog is. Dat maakt het moeilijk voor zaden om te kiemen en zorgt ervoor dat onkruid rapper de overhand zal nemen.
- Omwille van wijzigende klimaatomstandigheden is het voorjaar soms droger. Daarom is het in toenemende mate interessant in het najaar in te zaaien. In dat verband is het ook te overwegen te kiezen voor droogteresistente soorten.

Grondbewerking

Ter voorbereiding van het inzaaien, is het belangrijk om eerst vuil te verwijderen van je grond. Daarnaast is het ook goed om eens te frezen, indien er bv. gras stond. Een goede remedie tegen onkruiddruk is om de onkruidzaden naar onder om te ploegen. Verder is het ook belangrijk dat de grond voldoende fijn is (wat kan bekomen worden door bv. te frezen), gezien bloemzaden heel fijn zijn.

Een volgende stap is dan om een vals zaaibed aan te leggen, dit is zeker belangrijk wanneer je in het voorjaar inzaait. Dit is dus het zaaiklaar maken van de grond, maar dan nog een tiental dagen wachten met inzaaien. Zo kiemt het eerste onkruid al, wat je dan bv. met de rotoreg weer kan inwerken. Vervolgens dient dan een nieuws zaaibed klaargemaakt te worden om het bloemenmengsel in te zaaien. Let wel: als een vals zaaibed te droog is, zal het onkruid ook niet kiemen en heeft het geen nut.

Zaaien

Bij het inzaaien van het bloemenmengsel, is het belangrijk dat de zaden niet dieper dan 1 cm worden ingewerkt. Het is aangeraden om zo'n 1 à 2 gram per m² (= 15 kg/ha). Door dun in te zaaien vermijd je concurrentie tussen bloemensoorten. Verder verdeel je best het zaad in porties: zo vermijd je dat het sneller op is dan gepland (zaaimachines zijn vaak moeilijk fijn in te stellen op bloemenzaad). Zorg ook dat het zaad goed gemengd is, gezien er veel verschil kan zijn in zaadgrootte (bv. papaver versus zonnebloem). Daarnaast is het sterk aangeraden om je zaadmengsel te mengen met zand/tarwemeel/maïsmeel: dit zorgt voor een gelijkmatigere uitzaai. Na het inzaaien rol je de grond best nog eens aan, dit zorgt voor een beter kieming. Het kiemen zal na enkele dagen al gebeuren, bloei kun je na 6 tot 8 weken verwachten.

Doe je het inzaaien best handmatig of machinaal? Indien je machinaal inzaait kruipt er vaak wel wat werk in het goed afstellen van de zaaimachine (door de verschillende groottes van zaden), waardoor manueel inzaaien zeker op kleine oppervlaktes (< 0.5 ha) sneller zal verlopen. Grote oppervlaktes doe je best machinaal, dit wordt doorgaans met een precisiezaaimachine gedaan.

Zaadmengsel

Een zaadmengsel stem je het best af op lokale condities: welke gewassen staan er langs? Wat voor bodem heb je? Bovendien moet je er voor zorgen dat je met je bloemen de juiste insecten aantrekt om de natuurlijke plaagbestrijding te bevorderen. Daarom is het goed om advies te vragen voor de samenstelling van je mengsel, dit kan bijvoorbeeld bij Boerennatuur Vlaanderen.

Inkleding

Bloemenranden zijn uiteraard visueel zeer aantrekkelijk en lokken vaak positieve reacties uit van passanten. Probeer daarom indien mogelijk de bloemenrand langs de straatkant van je perceel in te zaaien, of op een plek waar anderen er ook van kunnen meegenieten.

Beheer

Onkruidbeheersing is het meest voorkomende probleem bij bloemenranden dat moet aangepakt worden en staat of valt vaak bij goed inzaaien. Een eenjarige probleemsoort is vooral melganzenvoet. Meerjarige probleemsoorten zijn akkerdistel, kweekgras, hagewinde en zuring. Uiteraard heeft de voorgeschiedenis van het perceel een grote invloed op de onkruiddruk die je zult ondervinden.

- Een mogelijke oplossing is zeer lokale chemische onkruidbestrijding in sommige gevallen (binnen een beheerovereenkomst is dit niet toegelaten), maar deze methode is beter te vermijden.
- Een andere optie bij te veel onkruiddruk is om te bloemenrand te maaien. Eind juni is hier een goede periode voor wanneer de melganzenvoet net hoger is dan de bloemen. Na drie weken zijn de bloemen dan terug gegroeid en zal de melganzenvoet kleiner blijven.
- Eventueel kan je dit maaien gefaseerd doen, zodat er wel steeds een voedselaanbod voor nuttigen en bestuivers blijft. Zo zou je bv. de ene helft half juni kunnen maaien en de andere helft eind juni.

Daarnaast moeten meerjarige randen elk jaar opnieuw gemaaid worden met afvoer. Dit is nodig om licht tot onderaan te krijgen, zodat zaden opnieuw kunnen kiemen. Dit kan je doen in het najaar van zodra de rand uitgebloeid, wat doorgaans vanaf eind september is. Je kan echter ook wachten met maaien tot eind februari:

zo kan de bloemenrand fungeren als schuilplaats voor wild en overwinteringsplaats voor insecten tijdens de wintermaanden. Maaien kan je doen tot 10 à 15 cm boven het maaiveld (dus best niet te diep).

Eenjarig: eerder voorjaar (maart/april, best april (warmere bodem)) OF ook in najaar (winterharde soorten die niet kapot gaan bij vorst in winter)

Meerjarig: najaar (september/oktober) (best)

- najaar zaaien meer kans op slagen (omdat laatste jaren voorjaar vaak heel droog is: moeilijk voor kiemen + onkruid neem rapper overhand)

Grondbewerking:

- verwijderen vuil + frezen indien bv. gras stond
- remedie tegen onkruiddruk: ploegen (onkruidzaden naar onder)
- zorg dat grond voldoende fijn is (bloemenzaden zijn heel fijn)
- aanleggen vals zaaibed (zeker wanneer je in voorjaar inzaait)
 - zaaiklaar maken van grond, maar nog 10-tal dagen wachten met zaaien: zo kiemt het eerste onkruid al -> kan je dan weer inwerken (bv. met rotoreg); dan nieuw zaaibed voor bloemenmengsel in te zaaien. Let wel: als vals zaaibed te droog is, zal onkruid ook niet kiemen, en heeft het geen nut
- Zaaien:
 - niet dieper dan 1 cm inwerken
 - 1-2 gram/m² (15kg/ha) (= dun zaaien: concurrentie tussen bloemensoorten vermijden)
 - verdeel zaad in porties: vermijd dat het sneller op is dan gepland (zaaimachines vaak moeilijk fijn in te stellen op bloemenzaad)
 - zorg dat het goed gemengd is, vaak grote verschillen in zaadgrootte (papaver vs. zonnebloem)
 - meng met zand/tarwebloem/maismeel bij uitzaaien: zorgt voor gelijkmatigere uitzaai
 - aanrollen na inzaaien: beter kieming
 - kieming na enkele dagen
 - bloei na 6-8 weken

Hoe inzaaien? Handmatig of machinaal?

- Kleine oppervlakte (< 0.5ha)? Handmatig: sneller. (machinaal: meer werk in goed afstellen van zaaimachine, gezien de zaden verschillende groottes hebben)
- Grotere oppervlaktes: machinaal, doorgaans met precisie zaaimachine

Om te maaien wacht je best tot einde februari. Zo kan de de bloemenrand fungeren als schuilplaats voor wild en overwinteringsplaats van insecten tijdens de wintermaanden.

Kostprijs

Richtprijs

Kosten afhankelijk van leverancier & zaadmengsel (uiteenlopende prijzen van +- 130 tot 260 euro per kg zaaigoed), per ha komt dit op ca. 1.950€/ha tot 3.900€/ha.

Je kan de prijs mogelijk drukken door aan te sluiten bij een samenaankoop van een Regionaal Landschap.

Subsidie

Er bestaan enkele subsidiekanalen voor bloemenranden:

- [Beheerovereenkomsten bij VLM 'Bloemenakker](#) -> als onderdeel van het nieuwe GLB (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2023-2027).
- Ecoregeling 'Bufferstrook plus – bloemenmengsel' bij Agentschap Landbouw & ZeeVisserij als onderdeel van de ecoregelingen perceelsgebonden steun (Zie bij de links aan de zijkant van de pagina)

Bij vragen rond deze subsidiemogelijkheden, kan je terecht bij info@boerennatuur.be

Daarnaast zijn er verspreid over Vlaanderen ook regelmatig projecten rond bloemenranden, bv. door Boerennatuur Vlaanderen. Hierbij worden doorgaans vanuit het project dan zaadmengsels en begeleiding aangeboden vanuit de projectwerking.

Winst

Economisch

Door in te zetten op meer nuttige natuurlijke plaagbestrijders kan je het natuurlijk evenwicht verbeteren en besparen op gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast wordt het financieel vooral interessant via de subsidies van BO's (of vergoedingen vanuit projectwerking).

Ecologisch

Via de bloemenranden creëer je extra biodiversiteit (zowel meer diversiteit aan bloemen als aan beestjes), die bovendien dan ook nog waardevolle ecosysteemdiensten levert voor landbouw én natuur:

- hoger niveau van pollinatie
- hoger niveau van natuurlijke plaagbestrijding
- bloemenrand kan ook dienen als erosiestrook
- bloemenrand gaat ook de run-off van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen tegen en vermijdt zo dat deze in aanpalende waterlopen terechtkomen, wat gunstig is voor de waterkwaliteit

Waar op letten

Wetgeving

Indien je een bloemenrand aanlegt als beheerovereenkomst, zijn hier natuurlijk redelijk wat regels die erbij komen kijken. Indien je binnen een beheerovereenkomst inzaait, mag je rand wel maximaal 200 meter van kleine landschapselementen (KLE's) verwijderd liggen.

Wanneer je binnen projecten een FAB-bloemenrand aanlegt, heb je vaak meer vrijheidsgraden.

Nuttige links

- [Webinar 26 oktober 2020: Wat zit er in mijn bloemenrand?](#)
- [Ecoregeling: aanleg van bufferstroken](#)
- [Gids bloemenranden](#)

Met de steun van

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

Provincie
Antwerpen

DEPARTEMENT
OMGEVING

Deze fiche is opgesteld in het kader van het PDPO-project 'KLIMACO – Klimaatcoalities in de Mechelse Groenteregio' (2021-2023). Het project is uitgevoerd door POM Antwerpen, Provincie Antwerpen, Proefstation voor de Groenteteelt, Regionaal Landschap Rivierenland, Boerennatuur Vlaanderen en Pidpa, met steun van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland, en de gemeenten Rumst, Kontich, Sint-Katelijne-Waver, Duffel, Lier en Putte.

The ACLIMA-project has received funding from the LIFE Programme of the European Union under contract number LIFE 20 CCA/BE/001720.

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

This document is subject to the terms and conditions. Full terms and conditions can be found at the bottom of the Life ACLIMA website (<https://lifeaclima.eu>)

Voorbeelden

Ontdek enkele voorbeelden van deze maatregel op <https://www.lifeaclima.eu>

Deze fiche is de versie van 18/10/2026